

Filos. & Retor.
Lekt

Betraktelser

Öfver

Qvinnan och dess bestämmelse.

STOCKHOLM 1811,

Tryct i MARQUARDSKA Tryckeriet.

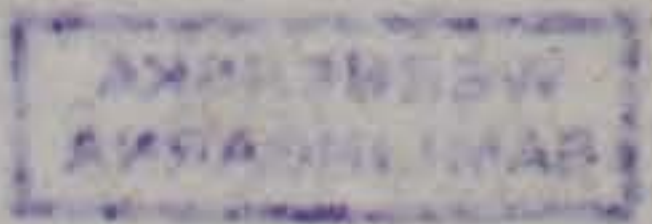
WERNERSKA
SAMLINGARNA

Handwritten text at the top of the page, mostly illegible due to fading.

Qvinnan, äfven som mannen är bestämd till att fortplanta sitt slägte; men att anse detta för hennes enda bestämmelse, vore att nedsätta henne i jemlikhet med djuren; och den man, som med en spotsk stolthet yttrar, att detta är hennes enda bestämmelse, är ej i bildning långt öfver dem och är likasom de, i mistning af all uplysning, känsla och begrep. Återkomne från fördomar och villfarelser, vägras det ej längre qvinnan att vara människa; och derom öfvertygade, att hela människoslägtet, äfven redan här nere på jorden, äger en vida högre bestämmelse än djuren, lär väl ingen nu mera inskränka qvinnans, till den allenast att befolka verlden.

Stor är mannens bestämmelse, men äfven så stor är qvinnans, hennes ovilkorliga pligt är, att utom sin egen, äfven bereda den andra hälften af människoslägtets sällhet på jorden. Det är hon, som skall utså det första frö till dygd uti barnets hjerta, innan mannen

åtager sig att utveckla och dana det till en sann människa, till medlem, af det borgeliga samhället. Och då qvinnan rätt uppfyller denna sin stora bestämelse, kan hon fullkomligt sättas i bredd med mannen, hvilken då ej kan undgå att gifva henne sitt rätta värde; ty sjelfva skaparen ser på en sådan qvinna med välbehag och skådar i henne ett fullbordadt verk.

Hvarje människa är född med åtrå att blifva lycklig; men den rättänkta qvinnans egen sällhet, är ingen, om hon ej förmår göra sin makas dagar lyckliga; lyckas det henne, då öfvergår den all jordisk sällhet; och då qvinnan är hvad hon bör vara, blir dess enda tanka i afseende på sig sjelf, att beständigt fullkomna sin egen varelse, sasom bestämd, att försköna dens jordiska vandring, som är allt för henne.

En rättänkt qvinna förblandar icke ömhet med svaghet, eller smekningar med en sann tillgifvenhet; hon vet, att den verkliga lycksaligheten, hämtar sitt stöd från uppfyllda pligter, och att endast den delen af människan, som mest

närmar sig till gudomligheten, är den, som förmår emottaga en fortfarande jordisk sällhet. Hon älskar sin man öfver alt skapadt på jorden; men hon slösar icke med sin känslolulla ömhet, om den ej förökar hans sällhet; hon besestrar sine egne barnsliga smekningar om de ej behaga dess makas manliga lynne. Hon tviflar icke på sin mans ömhet, ehuru han mindre ofta yttrar den än hon. Hon läser den, uti dess förnöjda blickar öfver sin tillvaro. Hon gläds åt dess själs stilla lugn, ty hon vet, att hon dertill är den förnämsta orsaken; och utan att han öppnar munnen, hör hon honom säga; "genom dig är jag den lyckligaste varelse på jorden;" men yttrar han det till äfventyrs; då hänrycks hon af de ljufvaste känslor, dess själ öfvergjutes med en gudomlig tjusning, och hon är säll, det är hon, som förskönat hans lifnad.

Ofta förnyas mannens lycksalighet, vid åskådandet af en sådan qvinna; hon tillhör honom, och han mäter sin sällhet med sjelfva himmelens. Han slutar henne uti sin famn och tackar försynen, som skänkt honom lifvet, men ännu me-

ra för det hon skänkt honom denna kvinna, förutan hvilken lifvet för honom, hade varit utan värde. Han är lycklig, och är det igenom det medel, som Allmakten sjelf utsett dertill: kvinnan har förskönat mannens dagar, och derigenom berett hela dess jordiska sällhet.

Att ej hvarje kvinna i sin krets utbreder sällheten, att ej kvinnan alltid är hvad hon kunde och borde vara, här flyter onekeligen af en förfelad uppfostran. Vid kvinnans uppfostran har man i olika tidevarf följt mer och mindre falska grundsatser. Visserligen är dock barna- uppfostran för båda könen lika vigtig. Men är det väl då nog, att sträcka denna omvårdnad till blott en hälft af människoslägtet, och inskränka den andra hälften till en okunnighet, som vanhedrar människan? Huru många seklers skola ännu framskrida innan man tänker på, att fullkomna kvinnans uppfostran; eller upphör att le åt hennes fördommar, utan att upplysa dess förstånd; eller fordra ej af henne pligter, i hvilka hon ej blifvit undervisad? Kan man väl skryta af upplysta tider, så länge upplysningen inskränkes inom hälften

af ett slägte, som ensamt är berättigadt till all möjlig upplysning, och som aldrig kan ernå den sällhet, hvilken skaparen det ämnat, så länge kunskapen om det sanna rätta, så skenbarligen missdelas?

Uti dessa tider, som vi kalle upplysningens, hör jag ännu någon säga: emot gossens uppfostran är flickans ett lappri. Jag medger det, då den är hvad den hittills varit; men vore man allvarligen betänkt på att dana flickan, till att blifva hvad en kvinna borde vara; tror jag säkert, att omsorgen för hennes uppfostran på intet sätt fick eftergifva gossens. Även väntar jag mig det inkast, att man endast har ett mål för flickans uppfostran, det nemligen, att dana en god hustru; då deremot vid gossens uppfostran dessa mål blifva lika så mångfaldiga, som det gifvas skiljaktiga yrken och Embeten. Väl! vid första påseende synes detta inkast vara af vigt. Ty ingen kan neka vigten af att dana den djupsinnige naturforskaren och den abstrakta zifferkarlen; ingen lär neka vigten af att leda ynglingens snille till konster och vetenskaper och att hand-

leda det uti det eller det mekaniske yrke. Hvar och en vet att statsmannen och jordbrukaren fordra skiljaktig uppfostran. Med ett ord man bestrider icke mångfaldigheten af gossens uppfostran, men man påstår att flickans ej är mindre mångfaldig, ehuru hon har blott det enda embete, att blifva en god, en rätt-skaffens hustru.

Om nu ynglingens uppfostran är vidsträkt i anseende till den mångfald af embeten och yrken, hvaraf något skall blifva hans lott, hvilket han likväl merendels sjelf väljer, eller af sine ledare hänföres till det, för hvilket han visat den mästa fallenhet; om dess uppfostran är vidsträkt i anseende till de mångfaldiga pligter som detta embete kan fordra, och hvilka han likväl till största delen känner i och med detsamma han öfverlemnar sig åt sitt val; eller om de mångfaldiga förbindelser med särskilda människor i följd af detta sitt valda embete, förutsätter en vidsträktare mennisko-kännedom, då han likväl under sin uppfostran ej kunnat undgå att till någon del inhemta kännedom om människornes olika lynnen och de olika före-

hållanden, som deraf uppstå dem emellan; huru vidsträkt skulle man då icke tro flickans uppfostran böra vara, hvars bestämmelse det är att försötma lifvet för någon af dessa män, af så mångfaldigt olika lynnen och göromål? Huru vidsträkt skulle man icke tro den böra vara, för att göra henne denna mångfald af lynnen begripelig. Huru skall hon riktigt kunna fästa sitt omdömme om dem; då hon öfverlemnad åt sig sjelf, eller vanvårdad i sin uppfostran, eller under den samme missledd, ej känner dem och således lätt förtyder eller förblandar begreppen om dem? Det vore falskt att lämna henne i den öfvertygelsen att blott mannens lynne är mångfaldigt; nej kan hända, mera mångfaldigt blifver dess eget, om det ej stadgas af uppfostran. Att mången man kan hafva ett ojämt eller ombytligt lynne, det vilje vi icke neka, ty han är en menniska. Dock äger mannen för det mästa ett stadgadt och afgjordt lynne. Men sällan finner mantvänne menn af aldeles lika sinnelag; så många menn så många särskilda lynnen.

Säkerligen är flickans uppfostran vidsträkt om hon skall inhämta kännedom

af alla sine pligter, om hon skall vinna en städad urskillning för att uppfylla dem, om hon skall danas till sin förträffliga bestämmelse, som är att försköna dens lefnad, hvilken en gång skall utse henne till sin maka. För att kunna uppfylla denna sin bestämmelse, måtte hon ju först gifva akt på dess karakter, och liksom göra sig bekant med den samma, men huru vill hon företaga denna forskning, om hon ej genom uppfostran fått begrepp om karakterens olikhet och mångfald.

Mången qvinna ville vara hvad hon verkligen borde, hennes både hjerta och förnuft hafva anlag dertill, men uppfostran har icke utvecklat dess begrepp, och ej gjort henne bekant med sanna slutsatser. Hon sträfvar men förgäfvades, hon finner; men för sent, att uppfostran nekade henne blifva, hvad hon ville, borde, och kunde vara.

Då man vid flickans uppfostran, uti hennes hjerta inplanterar den grundade sanning, att hon ej blott för sin egen del är kommen i världen, utan för att bidra till andras sällhet; borde man ju äf-

ven öfvertyga henne derom, att detta ändamål icke vinnes allenast genom skönhet och yttre behag, utan förnämligast genom ett ädelt hjerta och ett upplyst förstånd. Den inskränte sjelfkloke mannen påstår, att förståndet är ett överflöd för qvinnan. Egoisten och maktälskaren anse förståndet icke en gång, en qvinnans tillhörighet. Desse korttänkte varelser vilja, eller rättare kunna ej smaka den himmelska sällhet, som gifves på jorden; den, nemligen att hand i hand genomvandra lifvet med en upplyst maka. Desse sjelfkloke, och af sin förmånsrätt framför qvinnan uppblåste veta ej, att ägandet af en förnuftig qvinna är enda källan till all jordisk sällhet. De veta ej, att en qvinna utan förstånd, ehuru begåfvad med andra dess köns högsta förmåner och behag, ej förmår befästa deras lycksalighet i denna världen; att en qvinna vanlåttad af naturen och utan förstånd, gör lifvet odrägligt och gifver en försmak af sjelfva afgrunden; då de deremot vid sidan af en förnuftig qvinna, snart kunde förgäta, att naturen i anseende till yttre färging torde hafva ansett henne för styfbarn, och att dess själs behag sluteligen betager dem all uppmärksamhet på en

bristande skönhet. Hennes stilla och städade förnuft fäster en förständig mans hjerta, och förskönar henne uti hans ögon. Hennes säkra urskillning, hänför henne att vara den mest passande för hans lynne. Hennes uppförande, hela hennes sätt att vara liksom förför honom att intagas af henne, icke vildt och våld. samt såsom man intages af vällustens förförelser, men stilla och saligt såsom man intages af kvinnan då hon är hvad hon borde vara.

Kan man väl längre neka, att ej flickans uppfostran för läraren fordrar en äfven så vidsträkt omtänka som gossens? Eller kan man väl förvänta sig något fullkomligt af en varelse, den man ej under uppfostran lärt att tänka, hvars begrepp man på intet vis sökt att väcka, eller att utveckla, hvars uppmärksamhet man icke fäst på det alfvarliga, rätta och sanna, hvilken man aldrig bibringat den ringaste kunskap att kunna tänka i ordning? Ofta förebrår man könet, att det ej under samtal hvilar vid saken, utan far hit och dit, utan ordning och sammanhang. Men detta så väl, som de flästa deras fel häröra, af en i allmenhet

för könet förfelad uppfostran. Och en och annan kvinna, som genom någon lycklig händelse undfått en fullkomligare uppfostran, än den man i allmänhet gifver henne; visar tydeligen huru långt hon kan gå uti tankekraft, huru lätt hon äfven har att göra sanna slutsatser: huru möjligt det är för henne att uti begrepp och förstånd höja sig ända upp till mannen och att genom sin själs styrka göra sig honom värdig. Ehuru förbättrad flickans uppfostran i våra tider kan synas vara, samt äfven till någon del verkeligen är det, så är den ändock otillräklig för att dana henne till upfyllandet af det stora kall, hvartill försynen ämnade kvinnan, då hon i sin nåd gaf mannen en följeslagerska, som under dess jordiska vandring skulle trösta och glädja honom.

Låtom oss nu något betrakta denna för könet förbättrade uppfostran, och vi skola finna att om något dervid redan är gjordt; återstår dervid ännu mycket att göra. Några fördomar i ansseende till dess uppfostran äro väl häfde, men många återstå ännu att häfva. Med löje och förakt blicka vi tillbaka på det tidedvarf, som nekade kvinnan att läsa i

bok, för att ej derigenom försätta en tid, som så tillsägandes slafviskt borde tillbringas uti lägre göromål; på ett tidehvarf som nekade qvinnan att lira skriva af fruktan, att hon dermed skulle göra missbruk; på ett tidevarf då man ansåg det vara onödigt för henne, att känna ziffran, emedan det var otillbörligt att penningen skulle gå igenom qvinnans hand. På ett tidehvarf änteligen då mannen sjelf insvept i mörker trodde att alla kunskaper endast tillhörde honom, att qvinnans enda bestämmelse vore att gifva honom arvingar, samt hennes enda förtjenst att blindt och slaviskt lyda hans vilja. O! måtte ej ett annat tidevarf äfven bele och förakta oss, som ännu uti upplystare tider tjättras vid fördomar, och som i anseende till skilnaden af könnens uppfostran ännu göra de oförläteligaste misstag. Mätte vi en gång uppnå den fullkomlighet, som är möjlig på jorden, och den till hvilken Gud sjelf ämnat hela människosläktet. Mätte mannen sjelf vinna den för honom välgörande upplysning, att dess egen sällhet förminskas genom qvinnans underlägsenhet i begrepp och klara principer. Men huru vill han njuta glädje och tröst af en

varelse, som han genom dess bristande urskillning, knappt kan anse för sin like. Finnen ni då, i skapelsens Herrar, att eder egen lycksalighet förutsätter ett odladt förstånd hos qvinnan, så skynden eder, då att bereda eder egen sällhet, och famlen ej sjelfve längre uti det mörker med hvilket ni länge nog trott att qvinnan bör vara höljd

Säkerligen förblifver det alltid grenar uti gossens uppfostran, dem flickan ej behöfver studera, ty icke är mitt påstående, att af henne dana en lärd eller stats klok, eller något hvarvid hon skulle liksom öfvergå från sin, till det andra könets bestämmelse. Ehuru man af tidebökren inhämtar, att det stundom gifvits qvinnor, med nog manligt mod och förnufts styrka, för att med framgång bekläda de viktigaste embeten. Nej min innerligaste önskan är den, att hon ej måtte glömma att försyuen skapade henne för att försköna mannens dagar, samt att hon i följd deraf måtte få all den upplysning, som kan fullkomna utförandet af detta dess stora kall. För att göra qvinnan, mannen behagelig, låter man flickan nu mera, inhämta någon kunskap

af de fläste vetenskaper; men huru lätt och flygtigt går man ej dermed till väga? Hvad är det väl, som man vet? Då man ingenting vet med ordning? Hvar till tjenar väl en undervisning om den är falsk eller ofullständig? Hvad gagnar det att känna forntidens häfder, länders lägen, och folkslagens seder, då man beständigt sammantraslar och likt en stormande vind vänder all ting upp och ned. Lär flickan lika med gossen att kunna tänka, och att kunna städa sine tankar, lär henne lika med honom att rätt bedöma tingens sammanhang, att lika med honom få begrepp om sanna slutsatser, och först då skall hon liksom han begagna undervisningen af de egenskaper, som kunna meddelas henne. Förvilla henne icke genom det påstående att hon skall förtjusa ynglingen då han hör henne tala i hvarje handa lärda ämnen, utan öfvertyga henne att han fast mera intages af henne då han ser henne, med tyst uppmärksamhet, afhöra den stadgade mannens lärorika tal. Inbilla henne icke, att hon måtte förvärfva sig kunskaper, för att dermed lysa i samqväm; föreställ henne häldre att ett blygsamt misstroende till sin egen styrka, skänker henne ett vida större

re behag, än det hon genom skrytsamheten trodde sig kunna förvärfva. Lär henne att med ihärdighet sträfva efter upplysning, för att beständigt förkofra sitt förnuft, men lär henne tillika att i stillhet och med tålmod afbida den tid, då hon dermed kan och bör göra den mästa nytta. Med ett ord handled flickan på ett sätt, som det ägnar att handleda den, hvilken är skapad för att bereda eder egen jordiska sällhet.

Och fastän jag ifrigt påyrkar detta solidare uppfostrings sätt för flickan; må ingen tro att jag ålägger henne en trög och kärf alfvarsamhet, långt derifrån. Den som skall gläda andra, måste sjelf vara glad; och då jag fordrar all möjlig omtanka, för dess själs bildande, förmenar jag ej henne derföre något som kan gifva dess hjerta en ren glädje och dess yttre väsende ett sant behag. Nej måtte hon med verkelig lust äfven stundom öfverlämna sig åt de frie konsternes idkande, och genom förvärfvandet af alla möjliga talanger föröka sitt värde; men utan anspråk att dermed skryta, eller att derigenom fjättra hvarje yngling och

förtrycka hvarje flicka, som ej äger tillräckelige natursgåfvor eller nog förmögenhet för att med henne täfla i dessa talånger. Dock skall en flicka, som tillika njuter en sådan uppöstran, som den vi redan önskat, ej lalla i dessa ohyggeliga fel. Hon skall ej heller läna sine öron åt det osmaklige beröm hvar med en utsväfvande eller dumdristig yngling, öfverhopar henne, och då hon ej kan undgå att afhöra det; skall dess egen upplysning hindra henne ifrån, att tillräkna sig mera deraf än hon förtjenar. För att med behag roa sin familj, sine vänner, sig sjelf och törhända en gång, äfven en ädel maka, odlade hon tanlängen, men icke för att tillvinna sig smickrare dem hon föraktar.

Ej heller bör en viss omtänka i kvinnans klädsel och prydnad förmenas henne, ty en väl klädd och städad kvinna fägnar alltid mannens öga, och det är rätt och tillbörligt att hon i allt hvad dygd och anständighet kan tillåta, söker att behaga honom. Således då hon derigenom ej förgäter att försköna sin själ, må hon äfven söka förhöja sin yttre fägring. Men vare det långt ifrån henne att tro, det en yttre skönhet kan hålla henne

skadeslös för ett bristande inre värde; och måtte hon ej ifrån denna lofliga och törhända nödiga önskan att behaga, ej öfvergå till en klanderlig fåfånga och en otyglad behagsjuka. Men äfven dessa odygder, vore mindre att befara hos det täcka könet, om ej det andra så dåraktigt uppeldade flickans fåfånga och med smickrets gift uppfylde dess oerfarna hjerta. Unga flicka! var på din vakt, och gör dig förtrolig med den sattsen, att den man, som smickrar dig mest, är icke den, som ämnar välja dig till sin maka. En man som önskar vinna ditt hjerta, älskar dig för högt för att hafva hjerta förolämpa dig genom smickrets fala tal. Han skulle ej kunna förlåta sig sjelf, att se rodnaden uppstiga på dine kinder öfver ett af honom emot dig yttradt falskt eller osmakligt beröm. Äfven råder jag dig, att ej allt för mycket studera din klädsel. Ty utom det, att du derigenom förslösar en tid, som ädlare kunde användas; så blifver du derigenom vand att gifva prydnader ett allt för högt värde; hvilket snart skulle kunna förleda dig, att verkligen blifva fåfång eller åtminstone bedömmas som sådan, hvarföre du noga bör taga dig till

vara, emedan en fåfing fjolla ej annat kan, än väcka medömkan om icke förakt hos hvarje redlig och tänkande man. Var derom förvissad, att icke ett skrytsamt prål eller en dyrbar granlåt, hvarken mäktar förhöja din skönhet, eller tillvinna dig den ädle ynglingens sanna tillgifvenhet. Han äskar blott af dig en smakfull och renlig klädsel. Vore du än aldrig så simpel och tarfligt klädd, så förgät ej att snyggheten är en af kvinnans största prydnader, och att ingen ting är så motbjudande så vämjefullt för mannen, som en osnygg kvinna.

Utom studier och talangers idkande, fordras ännu många vetenskaper af kvinnan för att i alla klasser kunna utgöra mannens sällhet. Hushålls-kunskapen är i sig sjelf ganska vidsträkt, och borde af ingen enda kvinna anses med liknöjdhet. Ty ofta försvinner hela sällheten ifrån dess boning derföre, att hon ej igenom denna vetenskap förmår att qvarhålla densamme. Sparsamheten, som äfven är en gren af denna vetenskap, är alldeles oskiljaktig ifrån en rättskaffens kvinna, och den förutsätter en mängd af handaslöjder uti hvilka hon bör vara kunnig, och vid hvilkas idkande hon ännu

ökar sitt värde uti en älskad makas ögon, hvars dagar hon äfven genom denna flit och arbetsamhet förljufvar. Ordningen, som är grundpelaren till all huslig sällhet, tillhör egenteligen kvinnan att vidmakthålla. Mannen, hvars embe- te eller göromål oftast hela dagen skiljer honom ifrån sitt hem; öfverlemnar denna befattning åt kvinnan; och om han än sjelf i allt ej skulle synas fullkomligt ordentlig, så fördrager dock nästan ingen man, att omgifvas af oordning; således må kvinnan, som är bestämd att i allt försöttma mannens dagar, ej utur akt låta att äfven uppfylla denna pligt.

Du redelige unge man, vill du då i tiden blifva lycklig, hvilket Försynen ämnat dig att vara, så sök dig en maka att följa dig igenom lifvet; icke just den skönaste du ser, om hon icke äger något mera än skönhet; intagen af sig sjelf skall hon förgäta det hennes bestämmelse är att förljufva din lefnad. Icke heller en som endast är öm, eller en som endast kan skryta af en sträng sedighet, ehuru dessa egenskaper äro af högsta vigt, göra de icke till fyllest. — En blott öm kvinna, är barnslig och svag, och ut-

tröttar ofta dem, som omgifva henne. En blott sedig qvinna, är högsint, och föraktar andra för det hon ej anser deras dygd så sträng som sin egen; ehuru den kan hända ofta alldrig varit i någon fara. Dessa båda egenskaper förenade, utan tillsats af någon mer, förorsaka en stridighet uti dess eget hjerta, som ger sig tillkänna genom dess ombytliga och oafgjorda lynne. Sök dig då en förnuf-tig maka, hvars ömhet och dygd och hela öfriga väsen ledes af ett odlat förstånd; genom henne skall du vinna din jordiska sällhet.

Förståndet är visserligen äfven så oumbärligt för qvinna som för mannen; likväl tyckes ej qvinnokönets uppfostrare i allmänhet gilla denna enkla satts. Den tyckes taga för afgjort, att blott yttre behag och talanger äro för henne tillräckelige för att fästa det andra könets uppmärksamhet och tillvinna sig deras tillgifvenhet. Detta är falskt, och vi hafva redan bevisat, att ehuru för ögonblicket fängslande desse yttre behag och talanger i sig sjelfve kunna vara, så grundlägga de ingen varagtig sällhet, och vi upprepa ännu en gång, att ett stä-

dadt förstånd, en sann urskilning, är det egentliga, som förer menniskan med ett stilla lugn igenom lifvet.

Yngling! uppsök dig då en maka, som förenar ömhet och dygd med förstånd. Men förblanda icke förstånd med lärdom. En verkeligen lärd qvinna, om hon gifves, har visserligen sitt värde. Men hon är ej alltid skicklig att befästa din sällhet. Hennes smak för lärdom, uti hvilken hon vunnit framgång, liksom skiljer henne ifrån sitt eget kön, hon väcker din beundran, men hon lycksaligar icke ditt hjerta. Den åter, som utan att vara lärd, vill anses såsom sådan, är föraktligare än den behagsjuka fjollan, olycklig den man, som fjättras vid en, blott uti sin egen inbildning lärd qvinna; hans sällhet är försvunnen från jorden; intagen af sin egen förmenta djupsinnighet, finner hon ingen hvarken inom eller utom sitt kön, som kan mäta sig med henne; uppblåst öfver sina egna kunskaper nedblickar hon med ett föraktligt medlidande på sin man, hvars inskränta begrepp, efter hennes tanka, sätter honom vida under henne. Förblindad af det värde hon gifver sig sjelf, förgäter hon

sin egen gudomliga bestämmelse, och långt ifrån att göra dens lefnad lycklig och säll, som ödet fäst vid henne, präsar hon suckar utur hans bröst, och kommer honom dageligen att ångra sitt val och ängslas öfver sjelfva sin tillvara.

För mannes skull är qvinnan kommen i verlden, och just derföre har Försynen visligen ingifvit henne en öfvervinnerlig håg, att behaga mannen, men det tillhör mannen att lära henne på hvad sätt hon säkrast kan vinna denna sin önskan. Ingen ting är böjligare än qvinnohjertat; uttänken då en vis plan för att dana det rätt, och ni bereder eder egen sällhet. Men öfverläggen först sjelfve hvad qvinnan bör vara, för att kunna bygga eder fortvarande och verkliga lycksalighet. Anse henne icke stundom, såsom barnen anse en ny leksak, den de ifrigt åtrå och ofta ej behöfva mera än erhålla för att blifva ledsne dervid, och törhända förakta densamma. Anse henne icke såsomen slafvisk varelse, till hvilken ni nedsänkt eder att hylla, för att sluteligen hafva en ovilkorlig rätt till dess lydnad. Nej gifven henne ett högre värde om ni igenom hen-

ne viljen blifva lycklige. Anse henne som en oegennyttig vän, hvilken gömmer egna bekymmer, för att dela och lindra edra; såsom en rådgifvare hvars enda önskan är, att se edert uppförande vara klokt och värdigt; såsom den, der utan ränkor och afseende på egen fördel, endast sysselsätter sig med, att genom en klok hushållning förkofra eller åtminstone sammanhålla eder förmögenhet; såsom en öm älskarinna, hvilken utan afseende på sin egen kärlek, endast önskar öfvertyga eder om sin granslösa tillgifvenhet; anse henne lik den känslofulle modren, hvars hjerta endast lifvas af sina barns glädje och lycksalighet; lik den uppmerksamme läkaren, som icke skiljer sig ifrån eder sjuksäng, för att der lindra hvarje edert lidande. Med ett ord, anse henne såsom en del af eder egen varelse, hvilken genast förfaller om ni ifrån densamma afsöndren henne. Ännu mera, anse henne såsom eder varelses förnämsta bestånd; ty qvinnan är det, då hon är hvad hon bör vara; och den lycklige, som äger en sådan qvinna, finner mer än väl, att hon är sjelfva själen af hela hans tillvaro.

Hvad vore edra första dagar, eder barndom, qvinnan förutan; vore det väl möjligt att hos edert eget kön, finna den gränslösa ömhet det vidsträckta tålamod, hvarmed qvinnan hyllar och vårdar dessa svaga och värnlösa varelser. Huru ofta ser man icke henne skilja sig vid ungdomens alla lockande nöjen, för att öfverlämna sig åt dessa små, hvars jämrande skri eller döfvande stöj, ofta förbittra eller nedtrycka edra lynnen, då hon utan att klaga uthärdar dem. Emellan far och barn delar hon sine plikter, dem hon väl känner och väl uppfyller. Hennes ögon öppnas ej förr för dagen än omtanken för hans och deras väl in finner sig, och hvilken ej förr lämnar henne, än nattens sömn sluteligen bemäktigar sig henne, och genom hvilat bereder ny förmåga att möta nästa dagens mödor. Och äfven då, när dessa späda varelsers ömtålighet neka henne, att räkna nätter och dagar till skiftes, samt tvingar henne att anse tiden såsom en fortfarande lång dag; då synes hon beman sig med en nästan öfvernaturlig styrka, och med ett mod, det hon sjelf, knapt vågat påräkna; förmår hon att trösta den

dyra pantens upphofsman, och derom öfvertyga honom att en ospard möda, skall säkerligen behålla den vid lifvet, så vinner dess själ ny styrka. Men räddas denna veka telning, förvandlas den sjuklige till en frisk och rask varelse; då kan sjelfva himmelen icke tilldela henne någon belöning, som öfverträffar det famntag hon erhåller af dess älskade far, i hvars sköte hon återbär sitt barn fullt af hälsa. O! huru lyckligt det hjerta, som med fullaste känslor kan fatta denna målning, o huru säll den man, som äger en sådan mor för sine barn: hvad vore väl han? Hvad vore väl de, förutan qvinnan?

Hvad vore väl ynglingen förutan qvinnan? Är det ej genom henne, då hon nemligen är hvad hon bör vara, som ynglingens själ skall bildas; de förföriske, lättsinnige qvinnor, som ofta nog snärja den oerfarne ynglingens hjerta, kunna ej här komma i fråga; för dem bär båda könen lika afsky. Men äfven då, när ynglingen af sådane syrener är på vägen att störta uti förderfvet: är det blott en älskad moders röst, som hin-

ner hans öra; en ädel moders hand som leder honom från branten af brådjupet.

Är det ej genom kvinnan, som den sträfve ynglingen förfinas? Med hvilka tvära eller kantiga fagoner uti sitt uppförande hemkommer ej mången yngling från våra lärosäten. Huru högst otjenlig till samhälls-lefnaden skulle han ej förblifva, om han ej genom väl uppfostrade flickors sällskap småningom hyfsades. Huru trög och svårmodig, ja kanske för sig sjelf odrägelig, skulle ej mången yngling blifva, som öfverlämnat sig endast åt abstraktare studjer; om ej ädla fruntimmer genom sitt muntra skämt och behagliga väsende, stundom lifvade dess af bokstoftet neddammade själ.

Men yngling gå tillbaka till din mor: och vörda kvinnan: Hon som uppoffrat sine vackraste dagar för att vårda dina, hon som uti sin ungdom förgätit alla nöjen för att dröja vid din vaggga, hon som med ömhet och uppmärksamhet, följt dina barndomssteg: hon skall ej heller förlora dig utur ögonsigte på ynglingens bana, men äfven der följa dig med ömhet, äfven der visa dig

det moderliga hjertat. Der är det, som du skall röna hennes kloka råd, hvilka om du begagnar dem skola föra dig till sällhet. Hyllad och ledsagad af henne skall hon för dig afvärja utsväfvande kamraters både smädelser och vidare förelser. Och då är det, som du skall gifva kvinnan sitt rätta värde, och högt påstå att hon är Guds största verk. Ingen hade såsom hon, med den styrka, med den ömhet, med denna hjertats vältalighet företagit din frälsning. Icke har hon försvagat dig genom veklighet: hon danade dina första barndomsår till manliga dygder, hon öfverlemnade dig sedan åt den uppfostran, som tillhörde dit kön, och som icke berodde af henne. Med smärta såg hon dina villor, hänrykt mottog hon dit förtroende, med godhet räckte dig en spegel, som visade dig dygdens väg, och med en himmelsk förtjusning såg hon dig anträda den. O! måtte hvarje yngling, som äger en sådan mor, välja henne till sin första vän. Långt ifrån att någonsin ångra det, skall han alldrig uphöra att derföre tacka Försynen. Han skall välsigna dess minne; ty genom henne har han lärt att värdera en sällhet, som endast en rättskaffens kvin-

na kan gifva. Han skall söka sig en
maka, som hyser de rena dygder, de san-
na egenskaper, hvilka han dyrkade uti
en älskvärd och vördad moder, med den-
na maka, som liknar henne skall han be-
reda sig ett jordiskt paradiset, der han
skall finna en försmak af sjelfva himme-
len.

Mätte nu dessa betraktelser uppmun-
tra qvinnan, att blifva hvad hon borde
vara. Mätte de uppmuntra mannen att
dana henne dertill; så skola båda könen
derigenom arbeta på hvarandras sällhet
och båda genom ömsesidigt bemödande
säkerligen vinna den.

Slut.